

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 ผลการวิจัย

ในการศึกษาปรัชญาเศรษฐศาสตร์กับพุทธปรัชญานั้นนับว่าเป็นการมองสิ่งเดียวกัน พุทธถึงสิ่งเดียวกัน แต่ต่างกันด้วยเวลา ภาษา และวิธีการ (รวมถึงสัมมุติสัจจะกับปรมาตมสัจจะ) นั่นคือ มโนทัศน์ของเศรษฐศาสตร์มีวิธีการมองสรรพสิ่ง เช่นเดียวกันกับคริสต์ศาสนาคือมองออกไปข้างนอกตัว แต่มโนทัศน์ของพุทธศาสนานั้นมองสรรพสิ่งให้รู้ให้เห็นตามเป็นจริงแล้วข้อนหรือโน้มนำ (โอบนโยโก) เข้าสู่ตัวเองเพื่อขยายผลสู่โลกภายนอกอีกวาระหนึ่งภายหลังประสบผลสำเร็จภายในตัวเองแล้ว เรียกว่าเป็นวิธีการแบบอนุโลม ปฏิโลม ดังนั้นแม้จะพูดตรงกันไว้หลายประเด็น แต่มีวิธีการที่แตกต่างกันในการแสวงหามรรคา (Means) แห่งการบรรลุผล (End) และเพื่อเสริมเพื่อไม่ให้เป็นแนวคิดที่หยุดนิ่งและพร้อมที่จะพัฒนาภาวะวัตถุวิสัยกับจิตวิสัยให้ก้าวไปด้วยกันอย่างเกื้อกูล ด้วยความเป็นภาวะวัตถุวิสัยในปรัชญาเศรษฐศาสตร์มีสูงมาก จนวัตถุมิพลังอำนาจที่เหนือจิตจนกระทั่งพัฒนาไปสู่การควบคุมจิตให้ตกเป็นทาสของวัตถุได้ ในที่สุด ดังจะเห็นจากเศรษฐศาสตร์สายมาร์ก ได้ยกย่องทฤษฎีวัตถุนิยมขึ้นมาเป็นพระเจ้าองค์ใหม่ในอุดมการณ์คอมมิวนิสต์ ส่วนพุทธปรัชญานั้นจิตเป็นตัวควบคุมเป็นนายเหนือวัตถุ ("มโนปุพพงคมมา ธมมา" หรือ "ธรรมทั้งหลายมีใจเป็นหัวหน้า")⁽¹⁾ คือ ควบคุมว่าจะบริโภค อะไร อย่างไร จะแคไหน เป็นต้น

เมื่อจิตเป็นกลไกสำคัญในพุทธปรัชญา ในเบื้องต้นที่มนุษย์ได้รู้จักคือความต้องการความสุข พุทธปรัชญาได้แสดงมรรคา (Means) ที่ให้ได้มาซึ่งสุข (ผล หรือ End) โดยการแสวงหาและโดยการสร้างขึ้น การสร้างความสุขให้เกิดขึ้น โดยการพัฒนาจิตเรียกว่างานจิตภาวนา (สมาธิ) แต่ส่วนปรัชญาเศรษฐศาสตร์นั้นมีเพียงทางเดียวที่จะให้เกิดสุข (ได้มาซึ่งสุข) คือการแสวงหา (จากภายนอกตัว) มาบำบัดหรือสนองความต้องการเท่านั้น เพราะเหตุนี้พุทธปรัชญาจึงมีวิธีการหรือปฏิบัติที่พิศดารกว่าในทางเศรษฐศาสตร์มาก ดังปรัชญาเกี่ยวกับผลิตอะไร ผลิตอย่างไร และผลิตเพื่อใคร นั้นในแง่พุทธปรัชญาเนื่องจากการเป็นการผลิต (คุณสมบัติ) คนจึงต้องใช้การฟังและคำพูดเป็นเกณฑ์ตัดสิน เช่น ในมโนทัศน์ของพุทธศาสนาแล้วจะไม่วิตกกันว่าฟังอะไร แต่เน้นความมุ่งหมายไปที่ "ฟังอย่างไร" ดังพุทธศาสนสุภาษิตว่า

1. ช.ธ 25/15.

"ฟังด้วยดียอมได้ปัญญา..." นั่นคือ..."การเลือกเฟ้นธรรม โดยแยกคาย่อมเห็นอรรถแห่งธรรม ชัดด้วยปัญญา (ปัญญาตถุ์ วิปัสสนา) หรือผู้ไม่ประมาท พิจารณา ตั้งใจฟัง ย่อมได้ปัญญา หรือ ฟังด้วยดียอมได้ปัญญา (สุสุสฺสึ ลภเต ปญฺญํ อปฺปมตฺโต วิจฺจฺชโณ)⁽²⁾ การผลิตที่ดำเนินไปภายใต้ปรัชญาเศรษฐศาสตร์แนวตะวันตกนั้นมีมรรคาแห่งการประกอบกิจการเป็นกรรมฝ่ายมรรคามากกว่าผลด้วยซ้ำไป ดังการผลิตอาวุธยุทโธปกรณ์ ฯลฯ ด้วยเทคโนโลยีที่ยุ่ยากซับซ้อน ใช้ขันติและวิริยะสูง เพียงเพื่อมาประหัตประหารกันเท่านั้นเอง ทั้งที่เรียกร้องหาสันติสุขและสิทธิมนุษยชนทุกคำเข้าแล้วจะหวังผลเลิศกว่าที่เป็นอยู่ได้อย่างไรกัน เมื่อมรรคาวีธีในการดำเนินไม่ได้เป็นไปในทิศทางที่จะอำนวยความสะดวกเช่นนั้น การผลิตที่ไม่ถูกรองรับด้วยพื้นฐานคือความรักและเมตตาในเพื่อนมนุษย์แล้วขอบเขตของการผลิต (หรือเส้น PPC) ย่อมขยายผลเป็นความสิ้นเปลืองทรัพยากรทั้งหลาย รวมทั้งทรัพยากรมนุษย์ด้วย ระดมทุนเปลืองงบประมาณที่จะนำไปผลิตสินค้าและบริการสำหรับหล่อเลี้ยงมวลมนุษยชาติให้ได้รับผลคือออกจากความทุกข์ยาก ขาดแคลน ทั้งหลายให้มีการแจกจ่ายที่มีประสิทธิภาพและเพียงพอ ปรัชญาเศรษฐศาสตร์มีความบกพร่องในการแจกจ่าย มีทัศนคติเกี่ยวกับคุณค่าผู้สังคมนเศรษฐกิจ จึงทำให้การแจกจ่ายทางวัตถุบกพร่องและขาดแคลนไม่ทั่วถึงอยู่เสมอ เพราะคนที่ได้แล้วไม่รู้จักพอมีมาก เนื่องจากความบกพร่องเป็นอยู่ที่ใจ จึงมีทั้งความขาดแคลนและความสิ้นเปลืองในสังคมนเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมฉะนั้นแนวความคิดที่ว่า "การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน (Self interest)" จะนำพาสังคมไปสู่ความมั่งคั่งนั้น หากยังดำเนินไปภายใต้มรรคาวีธีเดิมแล้วความมั่งคั่งย่อมกระจุกไม่กระจายสู่สังคมนกลายเป็นเรื่องของปัจเจกบุคคลมากกว่าชุมชน

เหตุเพราะว่ามนุษย์ยอมมีศักยภาพที่แตกต่างและยิ่งหย่อนกว่ากันโดยชาติกำเนิดและอื่น ๆ ดังนั้นสังคมนจะมั่นคงอยู่ได้ ก็ด้วยการฟังพวาอาศัยซึ่งกันและกัน โดยผ่านทางกรแจกจ่ายในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งระบบตลาดและระบบคุณธรรม ดังพุทธปรัชญา "เนกาสิ ลภเต สฺขํ หมายถึง ผู้กินคนเดียว ไม่ได้ความสุข"⁽³⁾ ในระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม (เสรีนิยม) มีความขาดแคลนและไม่ใส่ใจเรื่องคุณค่า แต่ขณะเดียวกันระบบเศรษฐกิจแบบคอมมิวนิสต์ (ตามแนวมาร์ก) ทำที่ดูเหมือนว่าจะให้ความสนใจในคุณค่า แต่ก็กลับกลายเป็นว่าคุณค่าเทียมเท่านั้น เพราะประชาชนชาติได้สูญเสียอำนาจการตัดสินใจ สูญเสียการแสดงออกซึ่งเจตจำนง เสมือนสูญเสียความเป็น

2. สังยุตตนิกาย สคาววรรค อาฬวกสูตร 1/845/425 ภาค 2 ฉบับมหมกุฎราชวิทยาลัย.

ส.ส. 15/316. ชุส. 25/361. อง. สตุตค. 23/3.

3. ชุ.ชา.ทวาทส. 27/333.

มนุษย์แม้จะชดเชยด้วยสวัสดิการทางเศรษฐกิจสังคมแล้วก็ตาม ก็ยังไม่เพียงพอกับความผิดพลาดอันใหญ่หลวงที่ปรัชญาแนวมาร์กหันหลังให้กับระบบคุณค่าที่แท้จริงที่มีอยู่ในมนุษย์ ด้วยการปฏิเสธระบบศีลธรรม แล้วสถาปนาทฤษฎีวิถุนิยม ไดโอเล็คติคขึ้นมาแทนระบบศีลธรรม โดยการมองกลไกของปัจเจกบุคคลตลอดถึงสังคมที่ล้วนพัฒนามาจากความขัดแย้งทั้งสิ้น ซึ่งจนบัดนี้แม้ระบบเศรษฐกิจทั้งสองระบบคือระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยม จะถือกำเนิดขึ้นมาเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมก็ตาม แต่ในที่สุดทั้งสองระบบก็ไม่อาจจะตอบคำถามซึ่งกันและกันได้ ภายใต้ร่มเงาของเศรษฐศาสตร์แนวตะวันตก หากแต่ควรเปิดโลกทัศน์ออกสู่แนวทางของพุทธปรัชญา เพื่อผสมผสานมโนทัศน์ที่มีการแยกส่วนพิจารณาเป็นบรรดาแห่งทัศนะแบบองค์รวมคือไม่มีพหุพจน์ เผลอจะลึกกับการเอาชนะเพียงทางวิถุนิยม เป็นลู่ทางจิตวิสัยบ้างเพื่อความสมดุลแห่งการมีชีวิตอยู่ เพราะพุทธปรัชญานั้นมองครบทั้งสองด้านอย่างผสมกลมกลืนคือ ภาวะวิถุนิยมก็ได้ให้ความสำคัญในเรื่องต้นจึงปรากฏหลักการวิธีการในพระวาจาธรรมมาคมยกอภรทั้งการหมั่นหาทรัพย์เป็นต้น ซึ่งก็คือวิถุนั้นเองที่จะมาบำบัดบรรเทาทุกข์ที่มีอยู่ประจำธาตุชั้นธของสัตว์โลกได้บรรเทาเบาบางลงไปบ้าง โดยการบริโภคให้เป็น ผ่านทางอายตนะหกได้แก่ บริโภคทาง ตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ ด้วยเทคนิคและวิธีการบริโภคแบบพุทธปรัชญานั้น อาหารจะไม่เป็นพิษ ให้เกิดโรคร้ายแก่ปัจเจกชนและสังคม คือการรู้จักบริโภคด้วยความมีสติและปัญญา คือรู้เท่าทันสภาวะความเป็นจริงของสิ่งทั้งหลายที่เป็นโลกธรรม เช่น เมื่อจำเป็นต้องอุเบกขาคือปล่อยวางก็ยอมทำได้ ภายใต้เงื่อนไขของพุทธปรัชญาที่ว่า อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา คือสิ่งทั้งหลายมีความไม่เที่ยง เป็นทุกข์เป็นธรรมตา ด้วยอนัตตานั้นไม่ใช่ไม่มีตัวตน พุทธปรัชญาไม่ได้ปฏิเสธความมีอยู่ของสรรพสิ่งหากแต่ "ตัวตนนั้นไม่มีสาระพอที่จะไปยึดมั่นถือมั่นจนก่อให้เกิดทุกข์ต่างหาก" (หลวงปู่เทสเทสะที่รังสี คัมภีร์ปัญหาจารย์)

สรุปในเชิงเปรียบเทียบตั้งแต่จุดเริ่มต้นจนถึงลงท้ายแล้วได้ดังนี้

1. จุดเริ่มต้น

เศรษฐศาสตร์

จุดเริ่มต้นของทฤษฎีสันใจในความต้องการ
ของผู้บริโภคว่ามีไม่สิ้นสุด

พุทธศาสนา

จุดเริ่มต้นของทฤษฎีสันใจในความต้องการ
ของมนุษย์ว่าหากที่สติมิได้(และเห็นว่าเป็น
สภาพทุกข์ถ้าไม่ได้ตั้งปรารภณา)

2. การแสวงหาคำตอบ

เศรษฐศาสตร์

2.1 นำไปสู่การเริ่มต้นทางทฤษฎีที่มีการตั้งกฎ (Law) ขึ้นมาโดยมนุษย์ จากข้อสมมุติต่างๆ ให้ตัวแปรเชิงคุณภาพคงที่เช่น ทัศนคติ รสนิยม ค่านิยม เป็นต้น นำเพียงตัวแปรเชิงปริมาณเท่านั้นมาศึกษาวิเคราะห์

- จุดประสงค์ของการศึกษาเพื่อความอยู่ที่ดี มีความสุขและมีวัตถุประสงค์พร้อมกัน โลกก็มีความสุข

2.2 กฎ หรือหลักทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ถูกลบล้าง ได้จากการค้นพบทฤษฎีใหม่ที่อธิบายถึงปรากฏการณ์ได้ดีกว่า

พุทธศาสนา

2.1 นำไปสู่การศึกษาค้นหาคำตอบว่า ความต้องการหรือสุขหรือทุกข์ มีสาเหตุมาจากอะไร จนในที่สุดพระพุทธรเจ้าได้ค้นพบ กฎ(Law) เรียกว่าการตรัสรู้ คือกฎนั้นเป็นทฤษฎีที่มีอยู่โดยธรรมชาติพระพุทธรเจ้าตรัสว่า"พระองค์จะอุบัติขึ้นมาหรือไม่ก็ตามกฎนั้นก็มิอยู่" เราคาดคิดเป็นแต่เพียงผู้ค้นพบแล้วนำมาเปิดเผย แสดงเท่านั้นทฤษฎีทางพุทธศาสนา จึงเกิดขึ้น โดยการค้นพบของพระพุทธรเจ้า คือเป็นทฤษฎีที่ค้นพบโดยมนุษย์ (ของมนุษย์) เพื่อมนุษย์ เพื่อสัตว์โลกและเพื่อสิ่งแวดลอมทั้งปวง เป็นกฎธรรมชาติหรือกฎแห่งเหตุผล หรือเรียกว่ากฎแห่งกรรม เป็นเรื่องของคุณแต่

- จุดประสงค์ของการศึกษาเพื่อความอยู่ที่ดี มีสุขสมบูรณ์หรือดับทุกข์ได้โดยสิ้นเชิง.

2.2 กฎหรือหลักทฤษฎีของพุทธศาสนาตั้งแต่การค้นพบของพระพุทธรเจ้า เป็นต้น มาถึงปัจจุบัน ก็ยังไม่ปรากฏว่ามีการค้นพบกฎใดที่ถูกต้องแม่นยำยิ่งกว่าจะสามารถลบล้างได้

3. วิธีการ (มรรคหรือMeans)

เศรษฐศาสตร์

3.1 การบริโภคเป็นทั้ง Means และ End ซึ่งเน้นวิธีการเชิงปริมาณ คือ พยายามวัดปรากฏการณ์ทางเศรษฐกิจ, การบริโภคและการผลิตเป็นต้น ด้วยตัวเลขที่ให้ความชัดเจนได้ แต่ไม่ได้นำตัวแปรเชิงคุณภาพเข้าสู่การวิเคราะห์ด้วย นอกจากลมมุนีให้คงที่เท่านั้น จึงขาดความสมบูรณ์ในเชิงอธิบายไป

- วิธีการดำเนินไปสู่การแสวงหาความสุขนั้นใช้วัตถุเป็นเกณฑ์เพื่อมาสนองความต้องการให้เกิดความพึงพอใจ

3.2 เศรษฐศาสตร์สายมาร์กเกิดมีขึ้นเพื่อแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคม โดยใช้ลัทธิวัตถุนิยมเป็นทฤษฎีจัดเรื่องคุณค่าทางจิตใจออกไปโดยสิ้นเชิง ให้วัตถุเป็นเหตุเป็นต้นเรื่องของการเปลี่ยนแปลงทั้งปวง จิตใจและสมองเป็นสิ่งเดียวกันเป็นผล การเปลี่ยนแปลงสังคมได้มาโดยการยึดอำนาจ ดังนั้นยึดอำนาจ(ปฏิวัติ) เป็นการสร้างเหตุไม่ตีจะให้ผลดีได้อย่างไร และแค่นั้น

พุทธศาสนา

3.1 การบริโภคเป็น Means เท่านั้น ซึ่งให้ความสำคัญทั้งทางคุณภาพและทางวัตถุ คือเชิงปริมาณ การแสวงหาวัตถุมาสนองความต้องการนั้นทำร่วมกัน ไปคือหาวัตถุด้วยและจัดการกับความพอใจของตนเอง โดยการพัฒนาจิตใจให้เกี่ยวข้องกับวัตถุด้วยเหตุผลไม่ใช่เพียงทาสของวัตถุ

- หลักธรรมทั้งหมดในพุทธศาสนานั้นเองคือวิธีการหลักเพียงแต่หัวข้อธรรมใดจะเป็นวิธีการเฉพาะ เรื่องส่วนศีลและวินัยทั้งหลายนั้น ครอบคลุมถึงสัตว์และสิ่งแวดล้อมทั้งปวงยิ่งกว่าปญญาสากลที่ว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

3.2 เมื่อเกิดปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคม พุทธศาสนาแก้โดยทางวัตถุ และจิตใจไปพร้อมกัน ทั้งที่โดยหลักการแล้วจิตใจเป็นเหตุส่งผลให้วัตถุและอื่นๆ เปลี่ยนแปลงตามไปด้วย โดยใช้หลักมัชฌิมาทำกับทุกกระบวนการ พุทธศาสนาเชื่อในการสร้างเหตุที่ต่อยอดได้ผลดีเกิดตามมา โดยไม่ต้องไปบังคับเอาความเสียสละเอาศรัทธาจากใคร โดยการบังคับ(ปฏิบัติ)

วิธีการ (มรรคหรือMeans) (ต่อ)

เศรษฐศาสตร์	พุทธศาสนา
<p>- ไม่มีวิธีการสร้างเหตุแต่ต้องการผลเลิศ ต้องการให้คนอื่นเสียสละเพื่อคนอื่น เพื่อสังคม แต่ไม่ใส่ใจในเรื่องจิตใจเพราะการเสียสละหรือการให้ทานเป็นเรื่องของจิตใจโดยตรง เรียกได้ว่าเหตุกับผลไม่ตรงกัน ไม่สร้างเหตุแต่กลับหวังผล หรือเหตุไม่ดี แต่อยากหรือคาดหวังผลดี</p> <p>3.3 ความเหมาะสมพอดีเป็นเรื่องของทางวัตถุภายนอกที่เปลี่ยนแปลง</p> <p>3.4 มีทำที่ต่อความต้องการแบบสนองต่อความต้องการ เพื่อความพอใจที่สูงขึ้นไปเรื่อยๆ ทหาที่ยุติไม่ได้แน่ชัดด้วยการวัดเชิงปริมาณ</p> <p>3.5 Self-interest คือความเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวของอาดัม สมิธ จะนำมาซึ่งความมั่งคั่งในสังคม และคิดว่าความสุขอยู่ที่มีวัตถุ มีทรัพย์มาก โดยถ่ายเดียวและความเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนก็เหมือนจะ Static เมื่อได้ความมั่งคั่งมาแล้วความเห็นแก่ตัวก็จะสงบไปเพราะไม่เห็นปรากฏว่ามีอาการกล่าวถึงความเห็นแก่ตัวที่ลุกขึ้นมาก่อความอึกนับเป็นทัศนแบบตะวันตก</p>	<p>- มีวิธีการสร้างเหตุมากมายการฝึกให้ทานเสียสละเพื่อคนอื่นและสังคมเป็นแนวทางเข้าสู่สังคมนิยมได้ดีกว่า เพราะเป็นที่จิตสำนึกของคน</p> <p>3.3 ความเหมาะสมพอดี จะปรากฏที่ใจก่อน แล้วจะขยายผลออกสู่ วัตถุภายนอก</p> <p>3.4 มีทำที่ต่อความต้องการแบบสืบสาวหาเหตุ ปัจจัยว่าความต้องการทั้งหลายที่ปรากฏขึ้นที่ใจนั้นมีอะไร เป็นเหตุอยู่เบื้องหลัง เมื่อภูมิหลังของความต้องการคืออวิชชาที่ต้องจัดการดับอวิชชาขึ้น</p> <p>3.5 ความเห็นแก่ตัวโดยไม่มีมิติของสังคมและบุคคลอื่นรวมอยู่ภายในจิตใจด้วยเลยนั้น เป็นความเห็นแก่ตัวที่เป็นโทษและน่ากลัวที่จะให้คาดหวังว่าจะเกิดผลดีจากการเห็นแก่ตัวนั้น พุทธศาสนาไม่มีเลยเพราะความเห็นแก่ตัวย่อมขยายเคลื่อน ไหวต่อ ไปอีก ไม่หยุดนิ่ง (Static) แต่จะพลวัต (Dynamic) ไปตามเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตามกฎหมายนิจจัง และตามอำนาจของกิเลสที่มีมากน้อย</p>

วิธีการ (มรรคหรือ Means) (ต่อ)

เศรษฐศาสตร์	พุทธศาสนา
<p>3.6 สนใจศึกษาในส่วนของ Positive Statement คือส่วนของปริมาณที่วัดเป็นตัวเลขได้ แต่ถ้าพูดถึงส่วนของ Normative อยู่บ้างก็มองในทัศนที่หยุดนิ่ง</p>	<p>3.6 สนใจศึกษาทั้ง 2 ส่วนคือ Positive statement และ Normative statement แต่จะเน้นหนักทางคุณค่าเพื่อหาวิธีการที่จะเกี่ยวข้องกับวัตถุหรือทางโลกอย่างรู้แจ้งชัดในวัตถุในโลก (โลกวิทู) และดำเนินชีวิตอยู่อย่างรู้เท่าทันโลก</p>
<p>3.7 ศึกษาแบบแยกส่วนเพื่อเข้าสู่ความชำนาญพิเศษเฉพาะอย่างเฉพาะเรื่อง Specialize</p>	<p>3.7 ศึกษาแบบทัศนะแบบองค์รวมคือมองแบบเชื่อมประสานสัมพันธ์โยงใยกันแยกขาดตัดตอนอธิบายไม่ได้</p>
<p>3.8 มนุษย์เป็นผู้บริโภคเป็นผู้แสวงเสวยทรัพย์การตั้งนั้นมนุษย์จึงไม่ใช่มีบทบาทเป็นตัวแปร จึงเป็นทัศนะที่มองออกนอกตัว ตลอดไปหาวัตถุนอกตัวโดยถ่ายเดียวว่ามีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของตนเอง จึงขาดการสำรวจตรวจสอบภายในตนเองว่าทรงคุณค่าเพียงใด</p>	<p>3.8 มนุษย์เป็นผู้แสวงเสวยเสียเองประการหนึ่งและเป็นทรัพยากรประเภทหนึ่งคือทรัพยากรมนุษย์ ตั้งนั้นมนุษย์จึงเป็นตัวแปรชนิดหนึ่งและจะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามเหตุปัจจัยต่าง ๆ มีตัวแปร 38 ประการเรียกว่ามงคลชีวิต 38 เป็นต้น จึงการแปรเปลี่ยนของมนุษย์จึงไม่ได้ขึ้นต่อพระเจ้าหรืออะไรที่มองไม่เห็นเช่น Invisible Hand เป็นต้น หากแต่ขึ้นอยู่กับเหตุทั้งปวงที่ตนเองสร้างและสะสมไว้ทั้งที่จำได้และจำไม่ได้ จึงเป็นทัศนะที่มองย้อนเข้ามาเพื่อสำรวจตรวจสอบภายในตัวเอง เพื่อความเข้าใจปรากฏการณ์ภายนอกและภายใน</p>

วิธีการ (มรรคหรือMeans) (ต่อ)

เศรษฐศาสตร์	พุทธศาสตร์
3.9 ทักษะต่อการออมขึ้นอยู่กับรายได้และการบริโภค	3.9 ทักษะต่อการออมขึ้นอยู่กับรายได้กับการบริโภค เช่นเดียวกันเป็นแต่พุทธศาสตร์เน้นการบริโภคว่าเพื่อผู้อื่นด้วยและปิดประตูบายนุช
3.10 ความต้องการถือเงินของเคนส์ (Demand for money)	3.10 หลักการแบ่ง โภคทรัพย์
(ก) ความต้องการถือเงินเพื่อใช้จ่าย (Transaction demand for money)	(ก) ใช้เลี้ยงตนเองและทำประโยชน์อื่น ๆ บำรุงญาติมิตรที่ควรบำรุง 1 ส่วน
(ข) ความต้องการถือเงินเพื่อเก็งกำไร (Speculative demand for money)	(ข) ใช้ในการลงทุน 2 ส่วน
(ค) ความต้องการถือเงินเพื่อเหตุฉุกเฉิน (Precautionary demand for money)	(ค) เก็บไว้ใช้เมื่อจำเป็น 1 ส่วน
3.11 การแจกจ่ายเน้นการแจกจ่ายวัตถุเพียงอย่างเดียวและโดยเน้น Productivity ผลผลิตการผลิตเพื่อจะได้มีเพียงพอ	3.11 เน้นการแจกจ่ายธรรมะและวัตถุเพราะหากไม่มีกุศลธรรมบังเกิดขึ้นในใจก่อนก็เสียสละวัตถุออกไปไม่ได้ เน้นผลผลิตของการผลิต การแจกจ่ายเช่นกัน เช่นไม่ให้ร่างกายเข้าซ้อน โดยไม่ให้ออกไปเผยแพร่ธรรมะทางเดียวกันสองรูป
3.12 การทำงานผลิต บริโภค หรือแจกจ่ายก็ตามต้องรู้และเข้าใจปัญหา	3.12 การทำงานใดๆ ต้องรู้และเข้าใจปัญหาคือ
(ก) ปัญหา (Problem)	(ก) ทุกข์
(ข) เหตุแห่งปัญหา, สมมุติฐาน (Hypothesis)	(ข) สมุทัย (เหตุแห่งทุกข์)

วิธีการ (มรรคหรือMeans) (ต่อ)

เศรษฐศาสตร์	พุทธศาสนา
(ค) การดับทุกข์, วิเคราะห์ปัญหา หรือหาข้อสรุปในการแก้ปัญหา (Solution)	(ค) นิโรธ (ความดับทุกข์)
(ง) แนวทางดำเนินไปเพื่อการดับทุกข์ คือ เครื่องมือแห่งนโยบาย (Policy implementation)	(ง) มรรค (แนวทางแก้ทุกข์)
3.13 หลักเกณฑ์ในการใช้ทรัพยากร คำนึงถึงต้นทุนต่ำสุด กำไรสูงสุด และคำนึงถึงผลกระทบต่อสังคมในแง่กฎหมายเป็นглоความคุ้มครอง	3.13 หลักเกณฑ์ในการใช้ทรัพยากรทั้งฝ่ายคุณุศลและบวรพชิต เน้นความประหยัดเรียบง่าย มุ่งประโยชน์เพียงเพื่อยังอัตภาพให้ดำรงอยู่ได้เพื่อประโยชน์สุขแก่ตนเองและผู้อื่น หรือการบริโภคเป็นส่วนหนึ่งของฟังก์ชันการผลิตคน (คุณภาพ) ภายใต้งบดุลของศีลธรรม
3.14 ฟังก์ชันการบริโภคคำนึงถึงเพียงตัวแปรเชิงปริมาณ มีราคา รายได้เป็นต้น ส่วนตัวเชิงคุณภาพ ไม่สามารถวิเคราะห์ไปถึงได้ง่าย	3.14 ฟังก์ชันการบริโภคคำนึงถึงทั้งตัวแปรเชิงปริมาณมีราคา รายได้เป็นต้น และตัวแปรเชิงคุณภาพได้แก่ ทักษะคิด ค่านิยม เป็นต้น
3.15 หลักเกณฑ์ในการบริโภคและสะสมทรัพย์ขึ้นอยู่กับรายได้, ราคา, อัตราดอกเบี้ย และการลงทุนเป็นต้น นั่นคือ ไม่คำนึงถึงธรรมชาติของความต้องการและธรรมชาติของความพอใจว่าแท้จริงเป็นอย่างไรมุ่งเพียงให้มีวัตถุเสพเสวย	3.15 หลักเกณฑ์ในการบริโภคและสะสมทรัพย์จะเป็นไปในทิศทางใดขึ้นอยู่กับปัญญา, เหตุผล ไม่ใช่บริโภคด้วยอารมณ์โดยถ่ายเดียว และสะสมทรัพย์โดยอาศัยหลักการประหยัด ปิดประตูบายมุขทั้งปวง พร้อมดูแลรักษาทรัพย์ที่หามาได้อย่างดีมีการซ่อมบำรุงรักษาที่สำคัญ ไม่บริโภคหรือสะสมทรัพย์โดยละเมตลิตธิ เสรีภาพของคนอื่น (ศีล) เข้าใจธรรมชาติของความ ต้องการและธรรมชาติของความพอใจ
3.16. มีวิธีรู้และเข้าใจความเหมาะสมโดยวัดในเชิงคณิตศาสตร์ โดยเทียบเคียงอธิบายมาจากวัตถุ โดยใช้หลักพาเรโต (Pareto)	3.16 การเข้าใจและเข้าถึงความเหมาะสมพอดีนั้น ต้องอาศัยความคิดความเห็นที่เป็นสัมมาทิฐิ ในมัชฌิมา ปฏิปทา เพราะในการดำเนิน

วิธีการ (มรรคหรือMeans) (ต่อ)

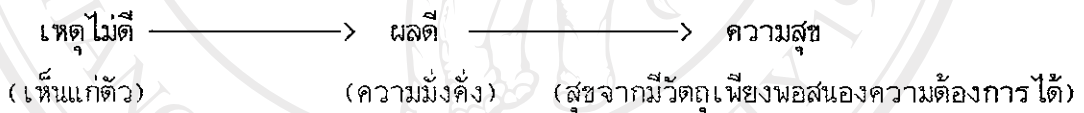
เศรษฐศาสตร์	พุทธศาสนา
<p>3.16 (ต่อ) เช่นความเหมาะสมพอดีของการผลิต การบริโภค และการตลาด</p>	<p>ชีวิตมีวิธีการมากมายที่ต้องนำมาใช้และต้องการกำกับด้วยทางสายกลาง เช่น เรื่องความสันโดษ เพื่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจอย่างสันติ และอุเบกขาเมื่อสุดวิสัยแล้ว เป็นต้น</p>
<p>3.17 คุณภาพในเชิงเศรษฐศาสตร์เป็นผลพลอยได้จากทฤษฎีและมีตัวแปรคุณค่าซ่อนอยู่เบื้องหลัง จึงทำให้เป็นคุณลักษณะที่ไม่เสถียรภาพ เนื่องจากเป็นทฤษฎีที่มีไว้เพื่อจัดการกับเรื่องวัตถุ เท่านั้น</p>	<p>3.17 คุณภาพหรือความเหมาะสมพอดีในพุทธศาสนา เป็นตัวทฤษฎีที่พร้อมจะปฏิบัติตามได้ และเป็นทฤษฎีที่มีจุดประสงค์คิดค้นหาเหตุผล (ตัวแปรคุณภาพ) ที่ซ่อนอยู่เบื้องหลัง โดยตรง จึงมีเสถียรภาพในเชิงปฏิบัติการ และเพราะเป็นทฤษฎีที่มีไว้เพื่อจัดการกับความเปลี่ยนแปลง จึงตามทันความเปลี่ยนแปลงของปรากฏการณ์เหล่านั้น</p>
<p>3.18 ความยืดหยุ่นคือพิจารณาจากการเปลี่ยนแปลงตอบสนองระหว่างตัวแปรตามกับราคาและรายได้ จึงใช้ความยืดหยุ่นตามจับตามวัดการบริโภค การผลิตเพื่อให้ทราบถึงสภาพการณ์ขณะนั้นว่าเป็นอย่างไรว่า</p> <p>สภาวะน่าไว้วางใจหรือไม่ หรือแม้แต่ทัศนคติวันตกที่วัดแต่ความยืดหยุ่นทางวัตถุ และแรงระดมความก้าวหน้าทางวัตถุ แต่ไม่มีความยืดหยุ่นทางจิตใจ จึงปรับจิตใจกับวัตถุอย่างไม่ได้ดุลย์กัน</p>	<p>3.18 หลักมัชฌิมาปฏิปทา คือทางสายกลางก็เสมือนเป็นความยืดหยุ่นของทางพุทธศาสนาที่เอาเข้าไปกำกับและวัดดูแนวทางดำเนินหรือกิจกรรมใด ๆ ว่าพอเหมาะสมพอดีหรือไม่ เช่น หากเข้าใจผิดเรื่องสันโดษ สภาพการณ์ต่าง ๆ จะอยู่ในภาวะที่สับสน ลังเลทันที คือลังเลสงสัยในคำสอนทางพุทธศาสนาด้วยความเข้าใจผิดนั้น</p>

4. เป้าหมายหรือผล (End)

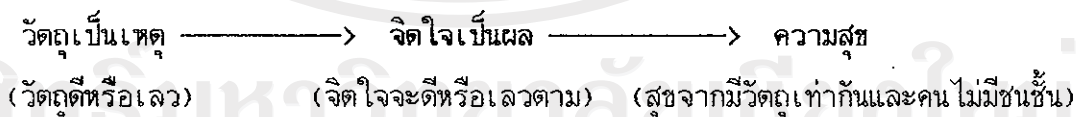
เศรษฐศาสตร์	พุทธศาสนา
4.1 ความสุขที่ปรารถนาเป็นความสุขของคนเศรษฐกิจ คือ ระดับบุคคลทั่ว ๆ ไป	4.1 ความสุขที่ปรารถนามี 2 ระดับคือ (ก) ความสุขระดับโลกีย์ คือสุขของ บุคคลทั่ว ๆ ไป (ข) ความสุขสมบูรณ์คือ ความสุขระดับโลกุตระเป็นสุขที่ปราศจากการเสวยอารมณ์
4.2 เป้าหมายสูงสุดในทางเศรษฐศาสตร์ คือการมีวัตถุพร้อม มั่งคั่งนั้นเป็น End ถ้าการแสวงหาวัตถุมาให้เพียงพอกับความต้องการแล้วก็จะเกิดสุข แต่ถ้ายังไม่พออนุตราบไตรเวรนั้นก็จะทุกข์อีกจึงเป็นเพียงสุขระดับโลกีย์เท่านั้น ยังไม่เป็นอิสระต่อวัตถุสิ่งเกี่ยวข้องทั้งหลาย	4.2 เป้าหมายสูงสุดคือการมีความสุขที่แบ่งเป็น 2 ระดับคือ (ก) ความสุขระดับโลกีย์ เรียกว่า กามสุข (ข) ความสุขในระดับสูงและถึงสูงสุดโลกุตระ สุขในระดับโลกุตระถือเป็นอริยทรัพย์ คือทรัพย์ภายในสุขที่สัมผัสใจที่ประณีตขึ้น เป็นสุขที่พ้นจากเวทนาเป็นสุขสมบูรณ์แท้เป็นอิสระเหนือวัตถุ แม้ยังอิงอาศัยวัตถุอยู่ (เป็นนิพพานสุข)
4.3 จึงเข้าใจเรื่องวัตถุแค่ว่าเป็นเพียงสิ่งที่มองเห็นและสัมผัสได้เท่านั้น และปรัชญาเศรษฐศาสตร์สามารถตั้งทฤษฎีว่า วัตถุเป็นเหตุจิตใจจะดีหรือเลวขึ้นอยู่กับวัตถุ	4.3 จึงเข้าใจเรื่องของวัตถุว่าเพียงเป็นส่วนหนึ่งของเรื่องรูปเท่านั้น และ พุทธศาสนาให้จิตใจเป็นเหตุปรับปรุงแก้ไข ฯลฯ ที่ตัวจิตใจนี้ ถ้าจิตใจดีจะส่งผลให้งานและกิจการมิตใด ๆ ต่อวัตถุ

โดยสรุปก็คือ ศรัทธาศาสตร์เหมือนกันกับพุทธศาสนา ในตอนจุดเริ่มต้นของทฤษฎีที่มี
 ความต้องการไม่จำกัดเช่นกัน แต่มาแตกต่างกันในชั้นวิธีการ เช่น ศรัทธาศาสตร์พัฒนาวัตถุเพื่อมา
 สนองความต้องการเรื่อยไป แต่พุทธศาสนาพัฒนาความต้องการเพื่อการบริโภควัตถุอย่างรู้เท่าทัน
 และมาบรรจบกันอีก (ในระดับภายนอกไม่ใช่ความมุ่งหมายที่แฝงอยู่ภายใน) คือเป้าหมายที่ปรารถนา
 ความสุขทางวัตถุภายนอกเพราะพุทธศาสนาก็ไม่ได้ปฏิเสธในส่วนนี้ แต่แล้วพุทธศาสนาก็มาแยกจาก
 ศรัทธาศาสตร์โดยเดินเลยล้ำหน้าไปอีก ลู่ความสุขระดับสูงขึ้น ไปอย่างที่ศรัทธาศาสตร์ภายใต้แนว
 คิดวัตถุนิยมไม่มีทางที่จะตามทัน เพราะสุขทางใจในพุทธศาสนาในขั้นสูงขึ้นไปนั้นก็มีอีกมากมายหลาย
 ชั้นหลายภูมิจนถึงสุขสมบูรณ์ คือนิพพานเป็นโลกุตระสุขอันเป็นเป้าหมายสูงสุดทางพุทธศาสนา นั่น
 คือ แม้จะมองเหมือนกันในจุดเริ่มต้น แต่ก็มาแตกต่างกันในชั้นวิธีการและในเรื่องภาวะวัตถุวิสัย
 จึงทำให้มีทำที่ต่อเหตุผลต่างกันคือ

ศรัทธาศาสตร์กระแสหลักมีทำที่ต่อเหตุผลดังนี้

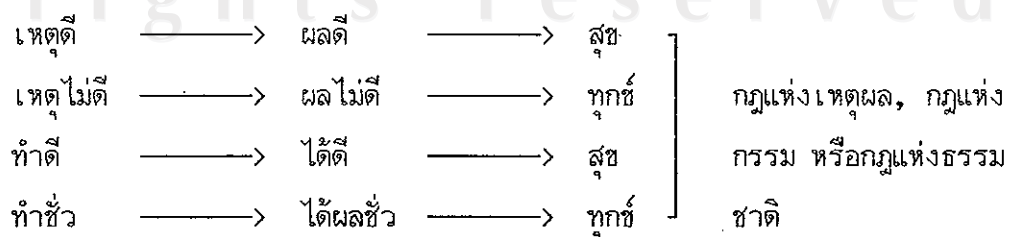

ในขณะที่ ศรัทธาศาสตร์สายมาร์กมีทำที่ต่อเหตุผลดังนี้

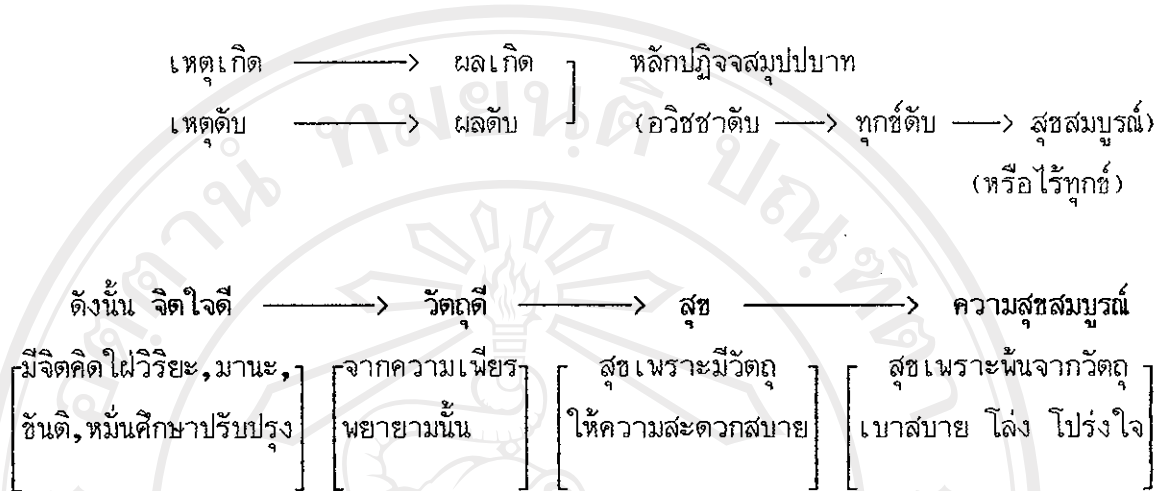

แต่ทำที่ของพุทธศาสนาต่อหลักเหตุผลมีดังนี้คือ

"เหตุเช่นไรให้ผลเช่นนั้น" (พุทธพจน์)

หรือ "สิ่งทั้งหลายเกิดจากเหตุถ้าเหตุดับผลก็ดับ" (พุทธพจน์)

5.2 ข้อเสนอแนะ

ดังนั้นระบบเศรษฐกิจแบบผสมที่ควรจะเป็นและพัฒนาต่อไปน่าจะเป็นการผสมระหว่างปรัชญาเศรษฐกิจศาสตร์ (แนววัตถุนิยม) กับพุทธปรัชญา เพื่อจรรโลงคุณค่าแห่งความเป็นมนุษย์เอาไว้ และด้วยเศรษฐกิจศาสตร์เป็นศาสตร์เชิงนโยบายเรื่อง What ought to be เป็นเรื่องของการใช้วิจารณญาณนั้นมีความจำเป็นต้องมีสัมมาทิฐิ เป็นเครื่องมือเพราะคนที่มีสัมมาทิฐิมากที่สุดเท่านั้นจึงจะมีความลำเอียง (Bias) น้อยที่สุด ในการตัดสินใจลงความเห็นใด ๆ ดังพุทธภาษิตว่า

มโนปุพฺพงฺคมา ธมฺมา มโนเสฏฺฐา มโนมายา
(ธรรมทั้งหลายมีใจไปก่อน มีใจประเสริฐสุด สำเร็จแล้วด้วยใจ)

จึงทำให้ทิศทางใหม่ของเศรษฐกิจควรใช้พุทธปรัชญาเป็นกระสายไม่ว่าจะเป็นระบบเศรษฐกิจแบบใดก็ตาม เพราะพุทธปรัชญายอมรับความสำคัญของปัจเจกชนและสังคมทุกระดับ จึงเป็นจิตนิยมก็ได้ เป็นมนุษย์นิยมก็ได้ เป็นทุนนิยมก็ได้ และเป็นสังคมนิยมก็ได้ แต่สังคมนิยมแบบมาร์กซ์ไม่อาจเป็นพุทธฯ ได้เลย

ความจำเป็นที่ต้องอาศัยพุทธปรัชญาเข้าประสานเนื่องจากทุนนิยมเองก็มีแนวโน้มที่จะพัฒนาตัวเองไปสู่การผูกขาด เพราะผู้ผลิตจะเห็นว่าการแข่งขันกันนั้นลดกำไรลง ส่วนสังคมนิยมก็จะพัฒนาไปสู่ความอ่อนแอทางเศรษฐกิจ มีพุทธศาสนาเท่านั้นที่อยู่ตรงกลาง เดินสายกลาง เข้ากับ

ความหลากหลายของทุกระบบเศรษฐกิจ สังคม ได้ตั้งฟรานซิส สโตริกกล่าวว่า "พุทธศาสนานั้นเป็น ยิ่งกว่าศาสนา...." จึงควรจะได้ส่งเสริมหลักศีลธรรมคำสอนทางพุทธศาสนา ให้เจริญ รุ่งเรือง อย่างจริงจัง และกระจายสู่สังคมให้มากกว่านี้ โดย

- (1) บรรจกลงในหลักสูตรการเรียนการสอนของกระทรวงศึกษาธิการ ตั้งแต่ระดับชั้น อนุบาลจนถึงระดับอุดมศึกษา
- (2) ดูแลและส่งเสริม โดยเพิ่มงบประมาณให้แก่การศึกษาของคณะสงฆ์ทุกระดับชั้น จนถึงขยายและเพิ่มจำนวนมหาวิทยาลัยสงฆ์ที่มีประสิทธิภาพ เพื่อกลยุทธ์ที่ต้อย โอกาสทางการศึกษา และผู้สนใจอื่นๆ จะได้สืบทอดและดำรงไว้ ซึ่งคำสอนทางพุทธศาสนาต่อไป
- (3) ส่วนคณะสงฆ์ฝ่ายวิปัสณาธุระ ควรส่งเสริมให้มีบทบาทเป็นผู้ดูแลรักษาป่าและ สถานแวดล้อมต่อไป เพื่อสืบทอดพระวินัยที่กล่าวไว้อย่างสมบูรณ์แล้ว โดยการออกกฎหมายทางฝ่าย บ้านเมืองรองรับให้
- (4) ควรมีกฎหมายคุ้มครองไม่ให้มีการบ่อนทำลายพุทธศาสนาทุกรูปแบบ โดยการ เพิ่มโทษในกรณีต่อไปนี้ คือ
 - (4.1) การปลอมบวชเพื่อทำลายศรัทธาที่ประชาชนมีต่อสถาบันสงฆ์
 - (4.2) การบิดเบือนพระธรรมคำสอนของพุทธศาสนาให้ประชาชนเกิดความ เข้าใจผิด
 - (4.3) รูปแบบที่ ผู้หญิง เข้าารบกวณและทำลายพระเพื่อทำลายพุทธศาสนา
 - (4.4) แผนวินาศกรรม เช่น ม้าโดยใช้ยาพิษผสมอาหารให้พระฉันและอื่น ๆ ฯลฯ ควรเพิ่ม โทษให้ เสมอกันกับการกระทำนั้น ๆ
 - (4.5) การขโมยหลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนาจะทำให้เกิดความเข้าใจลัษน ในหมู่ผู้ศึกษาอันจะนำไปสู่การสูญสิ้นหลักธรรมคำสอนที่บริสุทธิ์ แต่จะ ปราบกฏมีศีลธรรมปฏิรูปมากขึ้นเป็นต้น ดังงานวิจัยของกীরติ บุญเจือ เรื่องพระไตรปิฎกสำหรับชาวคริสต์และปรัชญาอินเดียได้กล่าวว่า

"...ในเมื่อพระพุทเจ้าตรัสสอนความจริง ความจริงนั้นก็ย่อมมาจากพระเจ้าเช่นกัน (พระไตรปิฎกสำหรับชาวคริสต์ หน้า 56)การรับรัฐธรรมนูญของชาวพุทธ ต้องนับว่าเป็นการ รับรู้พระเจ้าในลักษณะหนึ่ง (พระไตรปิฎกสำหรับชาวคริสต์ หน้า 82)วิถีทางแห่งการบรรลุ ชีวิตพระเจ้าก็คือ ไตรสิกขา.... เรื่องทำดีได้รับพระพรชทาน ทำชั่วได้บาป ก็อาจจะแยกเอา

กฎปฏิบัติสมบูรณ์มาช่วยชี้แจง... เมื่อวิชาดับ... ความทุกข์ก็จะหมดสิ้นไป เหลือแต่ชีวิตพระเจ้า... (ปรัชญาอินเดีย... หน้า 106)"⁽⁴⁾

การเคารพกันและร่วมมือกันระหว่างศาสนาเป็นสิ่งที่ดี แต่การทำให้เกิดลัทธิธรรมปฏิรูปนี้ พระพุทธเจ้าทรงกล่าวว่า ความบริสุทธิ์แห่งคำสอนนั้นสำคัญมาก โดยตรัสเตือนชาวพุทธให้ "ระมัดระวังในเรื่องการตีความหรือจับความคำสอนผิดเพี้ยน การกล่าวสิ่งที่ตรัสว่าไม่ได้ตรัสและสิ่งที่ไม่ได้ตรัสว่าตรัส ถือว่าเป็นการกล่าวดูพระพุทธรูปเจ้า พระธรรม"⁽⁵⁾

และเพื่อให้ทราบถึงเจตนาในการมุ่งทำลายพุทธศาสนา โดยกระทำเอากับหลักธรรมคำสอนเป็นเป้าหมายหลัก จึงได้ยกเอานโยบายบางส่วนของคริสตศาสนา นิกายโรมันคาทอลิก ดังนี้ "...เกียรติก่อนสำหรับภูมิปัญญาจะต้องไม่เหลือไว้ให้แก่คนนอกศาสนาคริสต์เหล่านั้นเลย... สัญลักษณ์ของศาสนาอื่นถูกนำมาดัดแปลงเพื่อเสริมความสูงเด่นของพระเยซูคริสต์และในที่สุดคำสอนของศาสนาอื่น ๆ ได้รับการตีความใหม่ (ให้เป็นแบบคริสต์) โดยสิ้นเชิง ศาสนาอื่น ๆ ไม่มีความสำคัญในตัวของมันเอง... (7:15) ต่อแต่นั้นภารกิจของงานเผยแผ่แบบมิชชันนารีจึงพัฒนาไปสู่ขอบเขตที่กว้างขึ้น ภารกิจของงานเผยแผ่แบบมิชชันนารีไม่จำกัดอยู่เพียงแค่การเปลี่ยนใจปัจเจกบุคคลให้มาถือคริสตศาสนาอีกต่อไปแล้ว แต่ภารกิจในบัดนี้คือ การเปลี่ยนแปลงตัวศาสนาอื่น ๆ ทั้งศาสนาให้มาเป็นคริสตศาสนา... (16:39) การอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ความเข้าใจซึ่งกันและกัน การเคารพซึ่งกันและกัน ระหว่างศาสนาต่าง ๆ ตลอดจนการแสวงหาได้อาโลกที่ใช้พฤติกรรมเหล่านั้นเป็นเครื่องสนองเป้าหมายที่ดี ทั้งหมดนี้ทำให้เป็นเป้าหมายที่แท้จริงที่สุดของคริสตศาสนาไม่ ยิ่งในแง่ที่ว่าสิ่งเหล่านั้นจะชักนำคริสตศาสนจักรไปสู่การยอมรับว่า ศาสนาทุกศาสนาเท่าเทียมกันทั้งหมดด้วยแล้ว ยิ่งไม่มีทางเป็นไปได้เลย ไม่ว่าจะในทางทฤษฎีหรือในทางปฏิบัติก็ตาม... (16:40) ศาสนาทั้งหลายที่มีใช้คริสต์จะถูกเชิญชวนให้ตรวจสอบวิพากษ์วิจารณ์ฐานราก (คือศาสนาอื่น ๆ จะมองเห็นความบกพร่องเสียหายของตนเองและมองเห็นความเหนือกว่าของศาสนาคริสต์)... (5:18)

4. กীরติ บุญเจือ, พระไตรปิฎกสำหรับชาวคริสต์, (พระนคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524)

หน้า 56, 82.

และกীরติ บุญเจือ, ปรัชญาอินเดีย, (พระนคร : 2522) หน้า 106.

5. พุทธพจน์ ที่ ม.ม 12/440/472, ม.อ. 14/599/386, ส.ช.17/198/133, อง.ทุก. 20/268-270, 276).

ก่อนจะแสดงตนว่าเป็นผู้ได้รับมอบอำนาจ สิทธิขาดทางศาสนาจากพระเจ้า คริสตศาสนจักรควรจะต้องพิสูจน์ตนเองให้เขาเห็นเสียก่อนว่าตนเป็นผู้มีคุณค่าควรแก่การที่เขาจะต้องรับฟัง และเรื่องนี้ก็สำเร็จได้ด้วยอาศัยคุณูปการของคริสตศาสนจักรที่มีต่อสังคม... วิธีการที่ดีที่สุดที่จะดึงดูดความสนใจของผู้ซึ่งไม่เคยเอาใจใส่ต่อเรา และเรียกร้องความสนใจจากผู้ซึ่งคิดว่าเป็นหน้าที่ของเขาที่จะต้องเกลียดชังเรา... จะบรรลุเป้าหมายด้วยการสรรหาวิธีการต่าง ๆ ที่ได้ผลที่สุดเท่าที่จะหาได้มาใช้ในการเข้ามรณงค์กับปัญหาความอดอยาก ปัญหาความไม่รู้หนังสือ ปัญหาสงคราม... ทางด้านการศึกษา... กิจกรรมสาธารณกุศล... หลังจากที่ได้ปฏิบัติการตามขั้นตอนต่าง ๆ เหล่านี้มาแล้ว... ขั้นทำตนให้เป็นที่น่าปรารถนาของผู้อื่น และขั้นของการอยู่ร่วมกัน บัดนี้ก็มาถึงหลักการขั้นที่สี่... เป็นทางเลือกซึ่งมีเป้าหมายขั้นสุดท้ายคืออยู่เพียงประการเดียวคือจะนำไปสู่องค์พระเยซูคริสต์ให้ได้ เขาจะต้องได้รับการปลุกเร้า... การทำงานร่วมกันประการแรกที่จะทำได้ ก็คืองานปลุกเร้าความสนใจศาสนาให้เกิดขึ้นแก่คนหนุ่มสาวของประเทศนั้น ๆ ในหมู่ประชากรซึ่งอยู่ในสภาพเศรษฐกิจที่ล่าช้าลง จะมีงานสังคมสงเคราะห์แก่คนจนให้เราทำได้มากมาย... แต่การร่วมงานที่ได้ประโยชน์มากที่สุด ก็คืองานที่ผู้เชื่อชาวยุทธของเราจะไปจัดไปทำเอาที่กับคัมภีร์และตำรับตำราทางพุทธศาสนาเพื่อจะได้ดึงดูดกลับเอาหลัก(ธรรม)ที่ดี ๆ เข้ามาไว้ในวัฒนธรรมคริสต์..."⁽⁶⁾ หากแต่การนำเอาหลักธรรมไปนั้นคริสต์ศาสนา โดยคณะกรรมการสภาการศึกษาคาทอลิกที่กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการจัดพิมพ์นั้น ไม่ได้อ้างอิงหลักฐาน ตำราอันเป็นที่มาทางพุทธศาสนา หากแต่เอาหลักธรรมทางพุทธศาสนาไปปลอมปนแล้วอ้างอิงคัมภีร์ไบเบิลทั้งเล่ม ความยาวประมาณ 111 หน้า เพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอน ดังหลักอริยมรรค 8 ทางพุทธศาสนาข้อตำรับชอบมีความว่า ดังนี้

"มีความตำรับชอบ หมายความว่า การมีความนึกคิดที่ดี อันมาจากจิตใจที่ดี เพราะทุกสิ่งเริ่มจากจิตใจ...อย่าเป็นคนพัดปลิวไปตามลม ใครไปทางไหนก็ไปทางนั้นให้ความรู้สึกนึกคิดของเจ้าหนักแน่น นุดคำไหนก็ให้เป็นคำนั้น จงพร้อมที่จะฟัง จงคิดก่อนตอบ (บสร.5:11-13) และ

6. คริสต์ศาสนา นิกายโรมันคาทอลิก ในการสังคายนา ครั้งที่ 2 11 ตุลาคม 2505-8 ธันวาคม 2508, บุลเลติน เอกสารแนวนโยบายไตอาโลก (กรุงเทพฯ.พ.อ. (พิเศษ)สิน อินทร์นะระ, 2529), หน้า 3-4, 12, 20-21, 25-29, 33.

อย่าตีม้สร้างนเมามา ย เพราะจะทำให้ท่านเป็นคนล้มเลเทเมมา (อพ.5:15) เหล้าองุ่นช่วยให้จิตใจเบิกบานและวิญญานเข้มขึ้น แต่ต้องตีม้พอประมาณ...”⁽⁷⁾ เป็นต้น และยังผลให้ลดคุณภาพศีลในพุทธศาสนาลง

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University

All rights reserved

7. คณะกรรมการสภาการศึกษาคาทอลิก กรรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, การส่งเสริมคุณลักษณะของคนไทย ตามหลักศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา กรรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, 2522), หน้า 7, 21.